

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΑΣ

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Σ. ΔΕΛΤΑ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἄπο τὸ σημειωματάριον τοῦ Φορτούνιο.

Ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ! Καὶ πόσες ἔως τώρα δὲν ἔχουν γραφῆ, ἀπὸ τῆς ἐπαχῆς τῶν «ἀγιοπτῶν» καὶ μέχρι τῶν νεωτέρων βιογράφων τοῦ Ἰησοῦ, τῶν Στράου, τῶν Ρενάν, τῶν Παπίν; Ἄλλὰ δὲν ὑπῆρχεν οὔτε μία πρωτότυπος ἑλληνικὴ. Καὶ ὁ λόγος ἀπλούστατος: Χρειαζόνται κότσια γερὰ. Κότσια φιλολογικὰ, κότσια ἱστορικὰ, κότσια φιλοσοφικὰ, τέλος κότσια ψυχικὰ. Νὰ πλησιάσῃ κανεὶς σήμερα μὲ προθέσεις βιογράφου τὴν θείαν μορφήν ποῦ εὑρίσκεται εἰς τὸ κέντρον δλοκλήρου τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ — ὁποῖος ἀπεγνωσμένος ἠρωϊσμός, πνευματικὸς καὶ ψυχικὸς! Μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶνε σπουδαῖος ἐβραϊστῆς καὶ ἀνατολιστῆς. Μπορεῖ νὰ εἰσέλθῃ πάνοπλος εἰς τὸ παρθένον αὐτὸ θάσος τῶν προβλημάτων ἱστορικῶν, ψυχολογικῶν, φιλολογικῶν, φιλοσοφικῶν, κοινωνιολογικῶν, ποῦ ἐγείρεται ἀπειλητικὸν καὶ ἀδιαπέραστον πρὸ τοῦ ἐρευνητοῦ, μόλις τολμήσῃ νὰ ἐγγίσῃ τὴν θείαν προσωπικότητα τοῦ μυσταγωγοῦ καὶ τὴν δράσιν του. Ἀλλὰ, προκειμένου περὶ βιογραφίας, διὰ νὰ ἐξέλθῃ κανεὶς ἀπὸ καὶ μέσα, χωρὶς ἀνεπανόρθωτα τραύματα, χωρὶς νὰ υπολειφθῇ τοῦ θέματος εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον, ἀπαιτεῖται μεγαλεῖον ψυχῆς ἀναμφισβήτητον. Αἱ γνώσεις δὲν ἀρκοῦν. Δὲν ἀρκεῖ τὸ κριτικὸν δαιμόνιον δὲν ἀρκεῖ τὸ τάλαντον τοῦ ἱστορικοῦ. Δὲν φθάνει καμμία διαερωτικὴ ἀνάλυσις τῶν πηγῶν. Οὔτε ἡ διαλεκτικὴ δευιότης καὶ τοῦ λεπτοτέρου φιλοσοφικοῦ πνεύματος. Ἄπ' αὐτὰ ὅλα ἡμπορεῖ νὰ ἐγγῆ τὸ πολὺ ἓνα καὶ ἢ ἓνα ἔχει διὰ τὴν ἱστορικὴν ὑπαρξίν του Ἰησοῦ καὶ νὰ σκιταχρισθοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ πλαισίου, τοῦ περιβάλλοντος ὅπου ἐξῆσεν. Ἄλλὰ πέραν αὐτοῦ; Χρειαζέται φλέβα μεγάλου δημιουργοῦ, φαντασία τολμηρὰ καὶ διάπυρος, αἰσθημα ζωντανὸν καὶ βαθύ, πλουσία φύσις δραματικὴ, κυριευμένη ἀπὸ πίστιν ἀπόλυτον! Καὶ ἰδοὺ διατὶ ἀκριθῶς εἶνε ἀληθῆς ἄθλος μία βιογραφία τοῦ Χριστοῦ. Ὅτι καὶ τὸν ἐπεχείρησεν ἀπλῶς μία κυρία, ἡ κ. Π. Σ. Δέλτα, εἶνε πρὸς μεγίστην τιμὴν τῆς. Ἄλλὰ πρέπει νὰ ποῦμε, ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὅτι καὶ τᾶςγαλε πέρα κατὰ τρόπον κυριολεκτικῶς ἴκα' νοποιητικόν.

Εἶπαν γιὰ τὸ θελκτικὸ μυθιστόρημα τοῦ Ρενάν, ὅτι μᾶς ἐμφανίζει ἓνα Ἰησοῦν σχεδὸν ἐπικουρείον, μέγαν καλοφαγᾶν καὶ καλοπότην, ἀρεσκόμενον εἰς τοὺς γάμους, τὰ συμπόσια, τ' ἀρώματα καὶ τὴν ἐξυπνὴ «κοζερὶ!...» Καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ὁμοιάζει πάρα πολὺ μὲ τὸν Ρενάν. Ἄλλὰ πρόκειται περὶ φαινομένου μοναδικοῦ; Κάθε ἄλλο!.. Αὐτὸς εἶνε ἀκριθῶς ὁ σκόπελος εἰς τὸν ὁποῖον ναυαγοῦν συνήθως αἱ βιογραφίαι: Ἄν δὲν πλάττωμεν τοὺς ἠρώας μας κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν μας ἀπόλυτον ἐξηγοῦμεν ὅμως ἓνα πλῆθος λόγων καὶ πράξεων τῶν ὧς νὰ ἐπρόκειτο γιὰ δικὰ μας πράγματα! Ἄπέναντι αὐτῶν τῶν βιογραφικῶν, αἱ ὁποῖαι παραμορφῶνουν τοὺς βιογραφουμένους, δὲν ἀντιτάσσονται συνήθως παρὰ νεκραὶ συγγραφαί, συρραφαί κυριολεκτικώτερον ἢ πάλαι παραθέσεις καὶ προσθήκαι γεγονότων εἰς χρονικὴν διαδοχὴν. Ἄλλὰ τὸ γεγονός—λέγει κάπου, πολὺ ἐξυπνα, ὁ Πιραντέλλο—ὁμοιάζει μὲ τὸ ἄδειο τσουθάλι, ποῦ μόνο του δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ ἔρθιο! Χρειαζέται νὰ τὸ γεμίσομε μὲ οὐσία δημιουργικὴ, Γι' αὐτὸ μία καλὴ βιογραφία εἶνε τέχνης ἔργον, ἀπὸ τὰ σπανιώτερα, καὶ ὅταν ἀκόμη πρόκειται περὶ μορφῶν ποῦ ἐζησαν στὸν καιρὸ μας καὶ εἶναι τοῦ χειριοῦ μας—ἔχει γιὰ μία βιογραφία τοῦ Ἰησοῦ!... Ἐὰν ἡ κ. Π. Σ. Δέλτα σιτὴ «ζωὴ τοῦ Χριστοῦ» ἔφθασεν εἰς βαθμὸν ἐπιτυχίας ἀρκετὰ ἱκανοποιητικόν, ἐὰν μᾶς ἔδωσεν ἓνα ἔργον ἄξιον εὐλογοῦν ἐπαινῶν τοῦ χρεωστεῖ ἀσφαλῶς εἰς τὸ ὅτι προσεπάθησε νὰ σβύσῃ μὲσα τῆς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, τὸν λόγιον τὸν συγγραφέα, τὸν κριτικόν. Ἐμελέτησεν ὅτι χρειαζέται, κατέχει τὰς πηγὰς,

ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν δόξιν πλάσιον ὅσο μποροῦσε λεπτομερέστερον εἰς τὰς μαρτυρίας τῶν συνοπτικῶν καὶ τοῦ Ἰωάννου, εἰς τὰς ὁποίας καὶ μόνας στηρίζει τὸ ἔργον τῆς. Ἀνεχώνησε, χωρὶς νὰ θίξῃ διόλου τὸ ὕλικόν τῆς παραδόσεως. Κ' ἔκαμε σοφά. Εἰς τὰ πτερὰ τοῦ θρύλου ὑπάρχει. ὅπως καὶ στὰ πτερὰ τῆς πεταλούδας, κάποια χρωματιστῆ, ἐνερῶδης σκόνῃ, πού, ἂν τὴν ἀφαιροῦσε, μὲ οἰανδήποτε κριτικὴν ἐπεξεργασίαν, θὰ κατέστρεφε τὸ ἔργον τῆς. Ἡ ἀξία τοῦ ὅλη συνίσταται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι ὄχι μόνον προσεπάθησεν ἡ συγγραφεὺς νὰ σῶσῃ μέσα τῆς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, τὸν διανοοῦμενον καὶ τὰς περιεργείας του καὶ τὰς ἀνησυχίας του καὶ τὰς φοβερὰς του ἀμφιβολίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς προσωπικότητα. Τὸ ἔργον τῆς διατηρεῖ ὅλην τὴν μακαρίαν ἀπλότητα, τὴν θελκτικὴν ἀφέλειαν τὴν δροσερότητα, τὴν χάριν τῶν συνοπτικῶν. Ὁργάνωσε τὰ στοιχεῖα τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων εἰς ἐνιαίαν ἀφήγησιν, συνέθεσεν ἀπ' αὐτὰ ἓνα πέμπτον εὐαγγέλιον, πλουτισμένο μόνον μὲ ζωντανὰς περιγραφὰς ὄλων τῶν σκηνογραφιῶν, μέσα εἰς τὰς ὁποίας ἐξελίσσονται τὰ γεγονότα, καὶ ὄλων τῶν μαζῶν, τάξεων καὶ ἀτόμων πού μετέχουν σ' αὐτὰ, ὄλων τῶν ἐθνῶν, ἡθῶν συμφερόντων, ψυχολογικῶν καταστάσεων ἀτομικῶν καὶ ὁμαδικῶν, αἱ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ γίνων αὐτὰ τὰ γεγονότα εὐκολώτερον νοητά. Εἰς μερικὰς ἀπὸ τὰς συντόμους αὐτὰς ἀναπτύξεις καὶ ἐδῶ ἴσως εἶνε ἡ ἀχιλλεῖος πτέρνα τοῦ ἔργου—τὰ σχετικὰ στοιχεῖα σεβριζόμενα ἐνίοτε μὲ κάποιαν ἀκρίβειαν ἐντελῶς περιττήν, (ὅπως αἶφνης τὰ 208 μέτρα, πού εἶνε χαμηλότερη ἀπὸ τὴν Μεσόγειον ἢ λίμνην τῆς Τιβερίδος) διασποῦν τὴν θελκτικὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ παραμυθιοῦ πού διαπνέει τὴν ἀφήγησιν, τόσο ταιριαστὴν εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς! Καὶ τότε μόνον διακρίνει κανεὶς πόσον εἶνε τεραστίως δύσκολος ὁ γάμος τοῦ θρύλου καὶ τῆς ἱστορίας καὶ πόσον τεχνικὰ κατορθῶναι νὰ μᾶς κάμῃ νὰ τὸ λησμονήσωμεν ἢ συγγραφεὺς, εἰς ὅλα ἐκείνα τὰ σημεῖα τοῦ ἔργου τῆς, ὅπου ἡ ποιητικὴ διάθεσις κυριαρχεῖ ἀνόθευτος. Τὸ ἔργον τῆς κυρίας Π. Σ. Δέλτα εἶνε ἀνώτερον ἀπὸ πολλὰ τοῦ εἴδους αὐτοῦ. «Ζωὴν τοῦ Χριστοῦ», συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν—«selon les témoins de sa vie»—ἔχε γράψῃ πρὸ ἐτῶν καὶ ὁ Α. Westfal. Ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὸ βιβλίον τῆς Ἑλληνίδος συγγραφέως. Εἶνε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μία σοφιστικὴ δικαίωσις τῶν εὐαγγελικῶν μαρτυριῶν ὡς ἱστορικῶν δοκουμενῶν, χωρὶς καμμίαν καλλιτεχνικὴν ἀρετὴν. Τὸ ἔργον τῆς κ. Δέλτα εἶνε δημιουργημὰ τολάντου ἀναμφισβητήτου, τὸ ὁποῖον κάνει ἀκόμη πολυτιμότερον ἢ συγκινητικὴ ἀγνότης τῶν προθέσεων.